

SPEIALENHETEN FOR POLITISAKER

STATISTIKK

2005

Innholdsfortegnelse

	side
I. Innledende kommentar, 2005 – et oppstartsår	2
II. Saksmengdestatistikk – antallet mottatte saker i 2005	3
II.1 Saksmengdestatistikk – saker etter strasak-koder	3
II.2 Saksmengdestatistikk – saker etter forholdets art	4
III. Status i saksbehandlingen – saksmengde 2005 - pr. 31. desember 2005	5
IV. Påtaleavgjorte saker – 2005	5
IV.1 Antall påtaleavgjorte saker i 2005	5
IV.2 Hvem er anmelder/ reiser spørsmål om det bør iverksettes etterforsking i påtaleavgjorte saker i 2005	6
IV.3 Hvem er anmeldt – påtaleavgjorte saker i 2005	6
IV.4 Etterforskingstiltak/ undersøkelser i påtaleavgjorte saker i 2005	7
IV.5 Åsted i påtaleavgjorte saker i 2005	8
IV.6 Avgjørelseskoder – påtaleavgjorte saker 2005	8
IV.7 Positive påtaleavgjørelser i Spesialenheten, påtaleavgjorte saker i 2005	9
IV.8 Saksbehandlingstid i påtaleavgjorte saker	9
V. Antallet klager til Riksadvokaten	9
VI. SEFO-saker avgjort av statsadvokatene 2005	10
VII. Påtaleavgjørelser i Spesialenheten og hos statsadvokatene i 2005	10

I. Innledende kommentar, 2005 – et oppstartsår

Spesialenheten for politisaker ble opprettet med virkning fra 1. januar 2005. Enheten overtok fra dette tidspunktet ansvaret for å etterforske saker som gjelder spørsmålet om en ansatt i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten. Ansvaret for dette var fram til 1. januar 2005 lagt til De særskilte etterforskningsorganene (SEFO).

Spesialenheten har også kompetanse til å påtaleavgjøre saker innenfor sitt ansvarsområde. SEFO hadde ikke slik kompetanse, men avga innstilling i påtalespørsmålet til statsadvokatene.

Deler av det administrative personalet i Spesialenheten ble ansatt i desember 2004. Øvrige tilsetninger har skjedd med virkning fra 1. januar 2005 og senere. Av dagens bemanning kom de siste medarbeiderne på plass først i august 2005. I tillegg til å utføre vårt hovedoppdrag har vi i 2005 skapt en ny arbeidsplass med alt det innebærer av rutineutvikling, kompetanseutvikling, miljøbygging mv. Det har selvsagt virket inn på effektiviteten og saksbehandlingen. Det hadde vært ønskelig at saksbehandlingstiden var kortere og at man i løpet av 2005 hadde klart å påtaleavgjøre flere saker.

Spesialenheten vil i 2006 evaluere virksomheten i 2005 og se på om det bør foretas endringer i organisering og dimensjonering av virksomheten. Det er allerede besluttet å styrke overordnet ledelse og påtalesfunksjoner. Hvorvidt det bør skje ytterligere endringer vil bli et spørsmål i styringsdialogen med Justisdepartementet og Riksadvokaten.

Spesialenheten har foreløpig ikke tatt i bruk et elektronisk saksbehandlingssystem. Statistikken for 2005 er utarbeidet ved manuelle tellinger. Det er besluttet at Spesialenheten i 2006 skal få utviklet en egen versjon av politiets og påtalemyndighetens saksbehandlingssystem for straffesaksbehandling (BL). Det vil bety at man i framtiden kan gi flere statistiske opplysninger og at vår statistikk vil bli mer sammenlignbar med øvrig nasjonal kriminalstatistikk. Statistikken for Spesialenheten i 2005 viser saker. En sak kan inneholde flere anmeldte forhold og omfatte flere personer, både i rollen som anmelder og anmeldt. Da politiets saksmengdestatistikk viser antall anmeldte forhold, er det vanskelig å foreta en direkte sammenligning mellom Spesialenhetens statistikk og politiets statistikker.

At 2005 har vært et oppstartsår, med alt det innebærer av særlige utfordringer, betyr at statistikken for 2005 har begrenset verdi som grunnlag for å vurdere betydningen av opprettelsen av Spesialenheten, andelen positive påtaleavgjørelser mv. Slike vurderinger bør skje med grunnlag i erfaringer fra et mer normalt driftsår. Det understrekes også at foreliggende statistiske opplysninger – med unntak av saksmengdestatistikk – i begrenset grad sier noe om aktivitet og tiltak ved etterforskningsavdelingene i 2005. Spesialenheten har i etterforskningen av flere saker blant annet brukt tvangsmidler som pågripelse, fengsling og ransaking uten at det her kommer fram i noen egen oversikt.

Statsadvokatene har i 2005 avgjort til sammen 90 saker som gjelder spørsmålet om en ansatt i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten. Dette er saker som SEFO avga innstilling i før 1. januar 2005. Av hensyn til helheten er også statsadvokatenes avgjørelser omhandlet i det statistiske materialet fra Spesialenheten.

Hamar, 15. februar 2006

Jan Egil Presthus

II. Saksemengdestatistikk – antallet mottatte saker i 2005

Det er utarbeidet to tabeller som viser saksmengde i 2005. Den ene tabellen, II.1, viser fordeling av saker i henhold til politiets kodesystem i strasak (straffesaksregisteret). Tabellen er utarbeidet med henblikk på mulig sammenligning med øvrig nasjonal straffesaksstatistikk. Den andre tabellen, II.2 viser fordeling av saker etter forholdets art og antas å være den mest forståelige og anvendelige for flertallet av leserne.

II.1 Saksemengdestatistikk – saker etter strasak-koder

Strasak-koder	Alle	Øst	Sør	Vest	Midt	Nord	% av 807
F3899 - Sedelighet, div	9	7	1		1		1 %
F5003 - Grov uforstand i tjenenesten	224	102	38	22	35	27	28 %
F5009 - Unnlate en tjenestehandling	23	8	2	5	4	4	3 %
F8502 - Røykeloven	1	1					0 %
F8901 - Trafikk, påvirket/beruset	1	0			1		0 %
F8904 - Trafikk, personskade	23	12	4	3	3	1	3 %
F8905 - Trafikk, materiell skade	17	12	1	1	2	1	2 %
F8918 - Trafikk, uaktsom kjøring	1	1					0 %
F8999 - Trafikk, div	32	21		1	6	4	4 %
F9199 - Våpenloven div	1	0	1				0 %
K0407 - Taushetsplikt- lov/instruks	54	22	13	8	7	4	7 %
K0499 - Offentlig tjeneste div	133	55	34	13	22	9	16 %
K0505 - Motarbeide etterforskning mm.	1	1					0 %
K0606 - Diskriminering	1	1					0 %
K1302 - Dokumentforfalskning	8	7				1	1 %
K1601 - Trusler, div	12	3	1	1	3	4	1 %
K1602 - Kidnapping/frihetsberøvelse	1	0			1		0 %
K1699 - Personlig frihet, div	16	6	4	1	2	3	2 %
K1702 - Legemskrenkelse utført av politi	14	6	3	4	1		2 %
K1799 - Liv, legeme, helbred, div	168	88	26	26	15	13	21 %
K1899 - Ærekrenkelse, div	2	1		1			0 %
K1999 - Underslag, div	6	3	1		1	1	1 %
K2199 - Tyveri, div	22	10	5		3	4	3 %
K2602 - Bedrageri	1	1					0 %
K2899 - Skadeverk div	1	1					0 %
K3299 - Sjøfartsforhold div	1	0		1			0 %
K9799 - Undersøkelse div.	34	17	1	4	8	4	4 %
Sum	807	386	135	91	115	80	

Kolonnen alle viser antallet mottatte saker (saksmengde) fordelt på type sak (strasak-kode) ved registrering. Kodingen er basert på anmelders framstilling av forholdet og hva slags straffbar handling han/hun hevder skal ha funnet sted. En sak anses som mottatt når den er registrert ved administrasjonsheten på Hamar.

I tillegg vises saksmengde og type sak fordelt på Spesialenhetens 5 etterforskningsavdelinger.

Antallet saker i 2005 inkluderer 114 saker som ved oppstart 1. januar 2005 ble overført til Spesialenheten for videre etterforskning fra De særskilte etterforskningsorganene (SEFO). Antallet nye saker i 2005 er følgelig 693.

Av 807 mottatte saker i 2005 er 388 inngitt fra fornærmet direkte til Spesialenheten.

II.2 Saksmengdestatistikk – saker etter forholdets art

Forholdets art	Alle	Øst	Nord	Midt	Vest	Sør	% av 807
Trafikk	36	22	4	9		1	4 %
Bilforfølgelser	39	25	2	3	5	4	5 %
Ulovlig maktbruk	177	94	12	15	29	27	22 %
Bruk av våpen	13	8	2	1	1	1	2 %
Vinning	29	13	5	5		6	4 %
Dokumentfalsk / falsk anmeldelse	21	11	3	3	1	3	2 %
Brudd på taushetsplikt	55	22	5	7	8	13	7 %
Brann i celle	2	1			1		0 %
Seksuelle overgrep	9	7		1		1	1 %
Ulovlig beslag og pågrepelse ransaking	57	21	6	10	7	13	7 %
Grov uforstand i tjenesten	209	99	24	34	19	33	26 %
Annet	159	64	17	27	20	31	20 %
Dødsfall i arrest	1	0				1	0 %
Sum	807	387	80	115	91	134	

Kolonnen alle viser antallet mottatte saker (saksmengde) fordelt på type sak ved registrering. Kodingen er basert på anmelders framstilling av forholdet og hva slags straffbar handling han/hun hevder skal ha funnet sted. En sak anses som mottatt når den er registrert ved administrasjonsenheten på Hamar.

I tillegg vises saksmengde og type sak fordelt på Spesialenhetens 5 etterforskningsavdelinger.

Antallet saker i 2005 inkluderer 114 saker som ved oppstart 1. januar 2005 ble overført til Spesialenheten for videre etterforskning fra De særskilte etterforskningsorganene (SEFO). Antallet nye saker i 2005 er følgelig 693.

Av 807 mottatte saker i 2005 er 388 inngitt fra fornærmet direkte til Spesialenheten.

III. Status i saksbehandlingen – saksmengde 2005 – pr. 31. desember 2005

Samlet antall saker til behandling, fordelt på region og status i behandlingen

Region	Mottatt	% av 807	Påtale- avgjort	% av 807	Ubehandlede innstillinger	% av 807	Fortsatt ved regionen	% av 807
Region Øst	386	48 %	86	22 %	74	19 %	226	59 %
Region Sør	135	17 %	23	17 %	6	5 %	106	78 %
Region Vest	91	11 %	40	44 %	3	3 %	48	52 %
Region Midt	115	14 %	27	23 %	4	3 %	84	74 %
Region Nord	80	10 %	29	36 %	25	31 %	26	33 %
Sum	807	100 %	205	25 %	112	14 %	490	61 %

25 % av mottatte saker i 2005 er påtaleavgjort i 2005.

Det foreligger pr. 31.12.2005 ubehandlet innstilling i 14 % av saksmengden for 2005.

61 % av mottatte saker i 2005 er ved årsskiftet 2005/2006 ved etterforskningsavdelingene til vurdering/etterforskning.

IV. Påtaleavgjorte saker – 2005

IV.1 Antall påtaleavgjorte saker i 2005

Region	Antall saker	% av 205
Region Øst	86	43 %
Region Sør	23	11 %
Region Vest	40	19 %
Region Midt	27	13 %
Region Nord	29	14 %
Sum	205	

Oversikten viser antallet påtaleavgjorte saker i 2005 totalt og fordelt pr. region.

IV.2 Hvem er anmelder / reiser spørsmål om det bør iverksettes etterforskning i påtaleavgjorte saker i 2005

Hvem	Antall saker	% av 205
Spesialenheten tar eget initiativ	1	0,5 %
Politidistriktet, jf § påtaleinstruksen 34-5 annet ledd	35	17 %
Fornærmet	142	69 %
Fornærmet v/ advokat	16	8 %
Andre	11	5 %
Sum	205	

85 % av anmeldere i påtaleavgjorte saker er menn. 15 % er kvinner. Gjennomsnittsalder på anmelder er 39 år.

Oversikten viser hvem som har anmeldt et forhold eller reist spørsmål om det bør iverksettes etterforskning i saker som er påtaleavgjort i 2005.

Oversikten omfatter også saker hvor etterforskning er iverksatt i henhold til påtaleinstruksen § 34

politidistriktet oppført som melder. Blant påtaleavgjorte saker i 2005 er det kun i en sak hvor Spesialenheten uten forutgående anmeldelse fra fornærmet eller rapport fra politidistriktet har funnet grunn til å iverksette etterforskning. I den saken ble etterforskning iverksatt med grunnlag i oppslag i media.

IV.3 Hvem er anmeldt – påtaleavgjorte saker i 2005

Hvem	Antall anmeldte	% av 303
Polititjenestemann	252	83 %
Politiadvokat	37	12 %
Statsadvokat	4	1 %
Riksadvokatembetet	2	1 %
Sivilt ansatt	4	1 %
Andre	4	1 %
Sum	303	

Oversikten viser stillingskategori og (delvis) embetstilknytning for personer i saker som er avgjort ved Spesialenheten i 2005. 83 % av sakene gjelder tjenestemenn/kvinner i politiet, 14 % ansatte i påtalemyndigheten og 1 % sivilt ansatte i politiet.

Som nevnt under innledningen, kan det være flere anmeldte i en sak. Gjennomsnittlig antall anmeldte i Spesialenhetens 205 påtaleavgjorte saker i 2005 er 1,47 personer pr. sak.

Sum avviker fra antall påtaleavgjorte saker i 2005 fordi man her også har fanget opp at flere personer er anmeldt i samme sak.

IV.4 Etterforskingstiltak/ undersøkelser i påtaleavgjorte saker i 2005

Etterforsking	
Det er foretatt 297 avhør i påtaleavgjorte saker	1,44 avhør pr. sak
Det er gjennomgått speilsak i 134 saker	134 saker

Andre etterforskningskritt / bistand;	<u>Antall saker</u>
Bistand fra Kripos	2
Bistand fra Økokrim	1
Bistand fra politidistrikt	6
Gjennomført rettslig avhør	1
Rapport fra Rettsmedisinsk institutt	4
Innhentet legeuttalelse	4
Foretatt beslag	3
Annet	<u>2</u>

Oversikten viser hvilke etterforskingstiltak som er gjennomført i påtaleavgjorte saker i 2005 (205 saker).

Bevisinnhenting i Spesialenhetens saker skjer først og fremst ved avhør av sakens parter. I de 205 sakene som er påtaleavgjorte i 2005 er det til sammen foretatt 297 avhør, dvs. i gjennomsnitt 1,44 avhør pr. sak. Oversikten viser i tillegg hvilke andre etterforskingsskritt som er foretatt fra Spesialenhetens side i de påtaleavgjorte sakene. Det er ikke tatt i beregning de tilfelle hvor fornærmede eller andre har forklart seg for andre enn enheten.

Gjennomsnitt antall avhør i påtaleavgjorte saker må blant annet vurderes i lys av 66 % av sakene er henlagt med avgjørelseskoder som tilsier at det normalt ikke vil ha vært iverksatt etterforskingstiltak, jf tabell IV.6. Dersom antall avhør beregnes i forhold til saker hvor det er iverksatt etterforsking, gir det et snitt på 4,2 avhør pr. sak.

En ser at det for framtiden er nødvendig å ha en egen oversikt over antall avhør i saker hvor det er åpnet etterforsking

For flertallet av anmeldelsene som inngis til Spesialenheten er det slik at anmelder allerede er part i en straffesak i politiet. -----iets saksdokumenter i straffesaken mot anmelder. Oversikten viser at kopi av politiets ----- mottatt eller innhentet i 134 av de 205 påtaleavgjorte sakene.

IV.5 Åsted i påtaleavgjorte saker i 2005

Åsted	Antall saker	% av 205
Maktbruk i privat bolig	23	10 %
Maktbruk i offentlig bygning, herunder politihus og politiarrest	26	13 %
Maktbruk på gaten (herunder utenfor skjenkested)	71	35 %
Maktbruk i skjenkested (innendørs)	4	2 %
Annet. Dette omfatter blant annet alle saker hvor anmeldelsen gjelder mulig straffbart forhold knyttet til vedtak /beslutning truffet av ansatt i politiet eller påtalemyndigheten.	81	40 %
Sum	205	

Oversikten viser åsted for de straffbare handlinger som er beskrevet i påtaleavgjorte saker ved Spesialenheten i 2005.

IV.6 Avgjørelseskoder – påtaleavgjorte saker i 2005

Avgjørelseskode	Antall saker	% av 208
022 – henlagt, ikke rimelig grunn til å undersøke	92	44 %
010 – henlagt fordi forholdet ikke straffbart	5	2 %
103 – henlagt, intet straffbart forhold bevist	50	25 %
058 – henlagt, pga bevisets stilling	10	5 %
026 – henlagt som åpenbart grunnløs	6	3 %
015 – henlagt pga foreldelse	2	1 %
106 – henlagt, ikke rimelig grunn til å undersøke	18	9 %
016 - avgjort utenfor straffesak	3	1 %
Avvist, saken utenfor enhetens kompetanseområde	14	7 %
Positiv påtaleavgjørelse	8	4 %
Sum	208	

Årsaken til at sum avgjørelseskoder avviker fra antall påtaleavgjorte saker (205) er at det i enkelte saker har vært benyttet flere og ulike avgjørelseskoder.

For saker med positiv påtaleavgjørelse (vedtak om forelegg, siktelse eller tiltale) er det i oversikten ikke skilt mellom ulike typer avgjørelser. Her vises til egen oversikt under IV.7.

Det bemerkes at det også i saker som er avgjort med kode 022 – henlagt fordi det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold som regel er gjennomført tiltak fra Spesialenhetens side for opplysning av saken. Der speilsak finnes, er denne innhentet og gjennomgått. I enkelte saker har det også vært opptatt avhør for å klargjøre om det er rimelig grunn til å iverksette etterforskning.

For henleggelse fordi det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold er det brukt 2 koder, 022 og 106. Ved bruk av kode 022 er saken henlagt på saksnivå. Ved bruk av kode 106 er saken henlagt på personnivå. Saken avgjøres på personnivå når det i anmeldelsen eller på annen måte er identifisert en gjerningsperson.

IV. 7 Positive påtaleavgjørelser i Spesialenheten, påtaleavgjorte saker i 2005

Forelegg:

- 1) Overtredelse av straffeloven § 325, første ledd nr. 1. – ikke vedtatt - hovedforhandling i 2006.
- 2) Overtredelse av straffeloven § 325, første ledd nr. 1 - ikke vedtatt - hovedforhandling i 2006.
- 3) Overtredelse av straffeloven § 325, første ledd nr. 1 – ikke vedtatt – dom på frifinnelse i tingretten – ankeforhandling i lagmannsretten i 2006.
- 4) Overtredelse av vegtrafikkloven § 31, første ledd, jf § 3 – ikke vedtatt – hovedforhandling i 2006.
- 5) Overtredelse av straffeloven § 121, første ledd - ikke tatt stilling til vedtakelse.

Siktelser (tilståelsesdom):

- 1) Overtredelser av straffeloven § 257 – dømt i tingretten i 2005, betinget dom, bot og erstatning.

Tiltaler:

- 1) Overtredelse av straffeloven § 255, jf § 256 – hovedforhandling i 2006.
- 2) Overtredelse av straffeloven § 182, første ledd – dom i tingretten i 2005, delvis ubetinget, delvis betinget og rettighetstap. Anke til lagmannsretten er forkastet.
- 3) Overtredelse av straffeloven § 182, første ledd – dømt i tingretten i 2006 til å betale en bot.

To av foreleggene, nr. 1) og 2, er utferdiget i samme sak.

Andelen positive påtaleavgjørelser blant påtaleavgjorte saker i 2005, dvs. saker som har ført til påtalevedtak om forelegg, siktelse (tilståelsesdom) eller tiltale, er ca. 4 %. Med de forutsetninger virksomheten har vært drevet under i 2005 er det ikke mulig å si om dette er representativt for et framtidig nivå for andel positive påtaleavgjørelser. Det nevnes at antallet saker med innstilling i løpet av første halvår 2005 var svært lavt. Det kan i tillegg nevnes at det i løpet av januar – februar 2006 er truffet tilnærmet samme antall positive påtaleavgjørelser som i hele 2005. Antallet og andelen positive påtaleavgjørelser i 2005 må vurderes med bakgrunn i at 2005 var et oppstartsår.

IV. 8 Saksbehandlingstid i påtaleavgjorte saker

	<u>Antall dager pr. sak</u>
Fra mottatt sak til ferdig etterforsket med innstilling	88,20
Fra innstilling til avgjørelse	54,96
Fra mottatt sak til påtaleavgjort	143,16

Saksbehandlingstiden fra mottatt sak til ferdig etterforsket sak i påtaleavgjorte saker er 88,20 dager. Saksbehandlingstiden her gir ikke et riktig bilde av situasjonen. At behandlingstiden ikke er høyere skyldes blant annet at en del av sakene gjelder omfattende hendelser som har vært prioritert i etterforskningsfasen. De prioriterte sakene trekker den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden ned.

V. Antallet klager til Riksadvokaten

Spesialenhetens vedtak kan i henhold til straffeprosessloven § 59a påklages til Riksadvokaten. Det ble i 2005 i alt oversendt 27 klager fra Spesialenheten til behandling hos Riksadvokaten. Riksadvokaten behandlet i 2005 21 av sakene og opprettholdt i alle sakene Spesialenhetens vedtak.

Andelen klager kan ut fra dette beregnes til ca 13 % av de påtaleavgjorte sakene.

VI. SEFO-saker avgjort av statsadvokatene 2005

Avgjørelseskode	Antall saker	% av 90
058 – henlagt pga bevisets stilling	13	15 %
103 – henlagt, intet straffbart forhold bevist	52	58 %
022 – henlagt, ikke rimelig grunn til å undersøke	13	15 %
026 – henlagt som åpenbart grunnløs	3	1 %
017 – henlagt pga. mangel på bevis	1	1 %
Positiv påtaleavgjørelse	8	9 %
Sum	90	

Spesialenheten er ved gjenpart underrettet om alle vedtak i saker etterforsket av SEFO i 2004 og tidligere og som er påtaleavgjort av statsadvokatene i 2005. Ovennevnte tabell viser statsadvokatenes avgjørelser i til sammen 90 saker. Det vises til tabell nedenfor, pkt. VII, hvor avgjørelser i Spesialenheten i 2005 og hos statsadvokatene i 2005 i saker som gjelder spørsmålet om en ansatt i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten er samlet.

VII. Påtaleavgjørelser i Spesialenheten og hos statsadvokatene i 2005

Avgjørelseskoder	Antall saker	% av 298
022 – henlagt, ikke rimelig grunn til å undersøke	105	35 %
010 – henlagt fordi forholdet ikke straffbart	5	2 %
103 – henlagt, intet straffbart forhold bevist	102	35 %
058 – henlagt pga bevisets stilling	23	8 %
026 – henlagt som åpenbart grunnløs	9	3 %
015 – henlagt pga foreldelse	2	0 %
106 – henlagt, ikke rimelig grunn til å undersøke	18	6 %
017 – henlagt pga. mangel på bevis	1	0 %
016 – avgjort utenfor straffesak	3	1 %
Avvist, saken utenfor Spesialenhetens kompetanseområde	14	5 %
Positive påtaleavgjørelser	16	5 %
Sum	298	

Tabellen gir en samlet oversikt over påtaleavgjørelser i Spesialenheten og hos statsadvokatene i 2005 for saker som gjelder spørsmålet om en ansatt i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten. Statsadvokatens avgjørelser gjelder saker hvor det forelå innstilling fra SEFO før 1. januar 2005 og som er behandlet av statsadvokatene i 2005. Tabellen er sum av tabell IV.6 og tabell VI.

Tabellen gir en noe høyere andel positive påtaleavgjørelser for 2005 (5 %) enn det som følger av Spesialenhetens egen oversikt over påtaleavgjorte saker, jf pkt IV.6.

